

NÁVRAT PRŮČELÍ BAROKNÍCH VARHAN DO KOSTELA SV. PETRA A PAVLA PO 111 LETECH

U příležitosti Dnů evropského dědictví 2009 mohl představit Mělnický osvětový a okrašlovací spolek a Proboštství Mělník zrestaurované průčelí (prospekt) barokních varhan, které zněly z kůru v letech 1712 – 1898. Zároveň tak bylo učiněno na 40. koncertu Cyklu chrámových koncertů, jehož 10. ročník se 13. září uzavřel. A právě on je jedním z dokladů opodstatněnosti projektu

obnovy varhan zdejšího chrámu. Prospekt se po odstranění varhan z kůru dostal nejprve do muzea a následně v souvislosti se záměrem obnovy varhan v roce 1953 zpět do kostela. Nadějně se rozvíjející plán však nečekaně ztroskotal a prospekt byl uložen ve zcela nevyhovujících prostorách gotické věže. V roce 2004 bylo provedeno nejzákladnější

Jednotlivé části prospektu – řezby

Jednotlivé části nosné konstrukce prospektu

ošetření jednotlivých částí prospektu, aby bylo zamezeno jeho dalšímu chátrání, v roce následujícím byla restaurována skříň pozitivu (přední část velkých varhan), vestavěná do zábradlí kůru. Od roku 2006 potom následovalo do etap rozdělené restaurování prospektu, které bylo završeno ve dnech 10.–11. září 2009 jeho instalováním

Postupné sestavování nosné konstrukce prospektu

Sestavený zrestaurovaný barokní prospekt z roku 1712

v kostele. Restaurátorské práce dosáhly částky cca 1,35 mil. Kč. Rozhodující částkou přispěla na realizaci Nadace ČEZ, a to 675 000 Kč. Dvě dodatečně objevené menší řezby, které byly umístěny pod prospektem na postamentu, budou restaurovány v roce 2010.

Prospekt úctyhodných rozměrů (v: 3,74 m; š: 5,90 m) se skládá z částí konstrukční (smrkové dřevo) a z řezeb (lipové dřevo). Stávající podoba představuje různé stupně rozpracovanosti. Konstrukce je připravena pro finální povrchovou úpravu, tzn. je zakonzervovaná, opravená, tj. doplněná o chybějící nebo zcela zdevastované prvky spojů a profilací. Jednotlivé etapy povrchové úpravy jsou především dobře vidět na řezbách. Bílé jsou připraveny pro závěrečnou polychromii, u šedo-běžové řezby v horní části prospektu vpravo byla upravena savost dřeva pro nanesení křídových vrstev, světlé řezby (květiny, kartuš s letopočtem) jsou nové, po vyřezání byly ponechány bez jakýchkoli úprav. Barevné sjednocení (polychromie) bude provedeno až po definitivním osazení prospektu.

Stav řezeb si vyžadoval náhradu či doplnění chybějících částí asi v 10 % celkového objemu. Ostatní řezby se podařilo zachránit přes

jejich katastrofální stav, na který bylo poukazováno již v 50. letech 20. století (!). Restaurování tak znamená záchranu této jediné české barokní památky.

Původní stav byl zjišťován z jediné fotografie – nekvalitní a zachycující ne zcela přesný stav prospektu po opakovaném přemístění. Za pomoci počítačového softwaru byly jed-

a jeho pomocníků. Píšťaly umístěné v jeho středu jsou jedny z mála, které se dochovaly z původních barokních varhan mistra J. A. Krásného. Symbolizují druhou etapu Projektu obnovy varhan chrámu sv. Petra a Pavla v Mělníce, již je výstavba nového nástroje, která bude následovat. Nositelem Projektu je Mělnický osvětový a okrašlovací

Detail prospektu – rytmus říms a řezeb

Závěrečné práce na prospektu

notlivé části zvětšování a přeneseny na dřevo jako předkres. Následně byla vytvořena replika chybějící části. To však bylo možné až po určité době práce s řezbami. Bylo nutné o nich přemýšlet – o technologii, o použitých nástrojích (např. o zaoblení dlát) - a tak si osvojit rukopis barokního mistra.

Při restaurování na sebe prospekt mnohé prozradil, resp. o lidech, kteří s ním nějakým způsobem nakládali. Nápis „3. 6. 1869, Višňák a Hubáček“ vypovídá o přestavbě varhan, jak o tom hovoří i písemné prameny. Dochovaly se také doklady necitlivého odstraňování varhan z kůru v roce 1898. Jako by naši předchůdci nepočítali s umístěním prospektu v muzeu, neboť byly hrubě odsekány spoje (prospekt se tak rozpadl) a spojovací segmenty musely být vyrobeny zcela nové (tedy nové – prospekt byl „zdrátován“ za použití různého odpadového materiálu).

Současný stav prospektu je výsledkem 3286 hodin práce restaurátora Dalibora Vinklát

spolek, občanské sdružení, smluvně spojený s Římskokatolickou farností – Proboštvím Mělník. Realizován je díky podpoře (nejen) mělnické veřejnosti.

**Renata Špačková (za MOOS)
a Dalibor Vinklát**

Mělník – Praha, 11. září 2009

foto: Ing. Jiří Čermák

Restaurátor Dalibor Vinklát